בעל שם טוב על התורה — שיר השירים

שיר השירים אשר לשלמה, במדרש, זהו שאמר הכתוב (קהלת י"ב) ויותר שהיה קהלת חכם וגו', ר"נ אמר תרתין וכו' לפלטין גדולה שהיו בה פתחים הרבה וכו', א"ר שילא לקיתון גדול שהוא מלא רותחין, ולא היו לו אוזן להטלטל ובא אחד ועשה לה אוזן וכו', אר"ח לבאר עמוקה וכו' ע"ש:

הקדמה אחת מובאה בספרים ומטו בה משמיה דרבינו אור ישראל וקדושו מוהר"י הבעש"ט ז"ל, בענין מה שעינינו רואות לפעמים, שיש איזה חומרא ותמיהה בתורתנו הקדושה, הן בנגלות הן בנסתרות, עד שהחכם מישראל צריך לשום לבו לחקור ליישב הדבר, ולפעמים צריך לדרוש זמן כמה שבועות, ואחר כך יראה שחכם אחד פשוט ישיג מעצמו דבר זה בלי חסרון כלל רק בשלימות כמו החכם הגדול שהשיג על ידי גודל הטורח והעיון:

ואמר על פי משל, כלי זהב מרוצף באבנים טובות שהוא נחמד למראה עד מאד, עמד במקום גבוה בראש פינה, ובלתי אפשר היה להורידו מחמת גודל הגובה, וכל אדם יחשוק מאוד לראותו היטב אבל הוא בלתי אפשרי מחמת גובהו, שאין יד האדם משגת להורידו, ובא חכם אחד בגודל התחכמות פעולותיו והורידו והעמידו על השלחן, ואחר כך כל אדם רשות ויכולת בידו ליקח הכלי בידו, ובשביל זה רחוק יהיה בינם ובין החכם, שהם מחזיקים הכלי בידם אחר שהחכם הורידו, ולו עיקר השבח שהורידו:

כמו כן כל חידוש בתורה הוא אור גנוז בשמי מרומים, בתחות כורסיא דמלכא קדישא, והחכם הראשון, לגודל קדושתו ששט למעלה למעלה למקום האור והורידו למטה, ואחרי כי הורידו למטה ואמר אותו חידוש, אזי נקל לכל אדם להשיגו, אחרי שהאור הוא בעולם הזה, עד כאן דברי פה קדוש מוהר"י בעש"ט ז"ל:(נועם מגדים פ' אמור ופ' פינחס)

ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין. מה שרמוז לסוד דבקות רוחא ברוחא באותיות התורה והתפלה מבואר לעיל פ' ואתחנן אות מ', ועיין לעיל פ' בראשית אות קל"ד שזהו התענוג היותר גדול כשמדבר עם המלך מלכו של עולם פנים בפנים בסוד ישקני מנשיקות פיהו ע"ש:

שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך. שצריך לפעמים להלביש התורה בלבושין כדי להכניס בלבבות בני אדם כו', מבואר לעיל פ' נשא בהגה ד' ע"ש:

אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן. מה שיש בזה רמז ברואה חסרון זולתו, שירגיש בעצמו שיש בו שמץ מנהו, ושצריך לתקן חסרונו, מבואר לעיל פ' בא אות י':

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. מה שיש בזה רמז למחשבה זרה הרוכבת על הדיבורים של תורה ותפלה, שהוא פרעה הרוכב על הסוסים, מבואר לעיל פ' נח בעמוד התפלה אות צ"ט ושם בהגה ע"ב:

תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף. רמז שצריך לדבר דבורי תורה ותפלה בדחילו ורחימו, תורי זהב היינו דחילו עם נקודות הכסף רחימו, מבואר בפ' נח בעמוד התפלה אות ס"א:

ודגלו עלי אהבה. ובמדרש (פרשה ב' סי' ד') אמר הקדוש ברוך הוא וליגלוגו עלי אהבה, ואמר הבעל שם טוב ז"ל על זה משל לתינוק שאביו אוהבו מאוד, ומבקש דבר מאביו, אף על פי שהוא מגמגם מאוד בלשונו ואינו אומר כראוי נהנה אביו מאוד וכו', מבואר בפ' נח אות ל' בעמוד התפלה:

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. מה שיש בכתוב זה רמז, שכשמזדמן לאדם ביטול תורה או תפלה, שידע שהוא ידו יתברך שמו, שדוחה בשמאל כדי לקרבו בימינו, מבואר בפ' נח בעמוד התפלה אות קל"ה:

דומה דודי לצבי וגו'. מה צבי זה רץ וחוזר לאחוריו (זוהר שמות די"ד ע"א). ואמר אלקי בעל שם דוד הוא התענוג, מלשון דד המשפיע ומקבל, ב' דלתי"ן רומזין על ב' בחינות נוקבא, ועל ידי אמצעית ו הוא נק' [נראה שצ"ל ו"ק] והוא דוד:(כתבי קודש דכ"ד ע"ג)

דומה דודי לצבי וגו'. מה צבי רץ ומחזיר לאחוריו וכו' (זוהר שמות די"ד ע"א), דוד"י הוא התענוג מלשון דד, כמו דד שהוא משפיע ומקבל, והב' דלתי"ן רומז על ב' בחינת נוקבין, ועל ידי אמצעי שהוא ו, היינו ו' קצוות והוא דו"ד: (אור תורה ברמזי תורה לשיר השירים)

משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. מה שיש בזה רמז לדיבורי תורה ותפלה, שהאותיות נקראים היכלות, והקדוש ברוך הוא כביכול מצמצם את עצמו לשרות עם האדם על ידי אותיות התורה והתפלה, מבואר בפ' נח בעמוד התפלה אות צ"ו:

ומה שיש בזה רמז למה שהיראה העליונה מצמצמת את עצמה, לעורר את האדם הרוצה לעבור עבירה ח"ו, שיהיה נדמה לו כאילו אחד משגיח עליו מן החלונות ומציץ עליו מן החרכים, כדי שיתיירא לעבור, מבואר בפ' קדושים אות י"ב וי"ג:

אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. מה שיש בזה רמז לאדם הבא להתפלל על איזה דבר, שלא יכנוס עצמו בעובי הקורה בהכרח, מבואר בפ' נח בעמוד התפלה בהגה מ"ח:

יג. מי זאת עולה מן המדבר. הרמז שיש בזה שצריך האדם לכוון את המחשבה שנקראת מי עם הדיבור שנקרא זאת, בעת שהוא עוסק בתורה ובתפילה, מבואר בפרשת נח בעמוד התפילה בהגה מ"ח:

צאינה וראינה בנות ציון. מה שבעת שישראל מתפללים שהוא הייחוד של ישראל עם הקדוש ברוך הוא כביכול, קלא נפיק צאינה מי שאינו ראוי לייחוד זה, וראינה מי שהוא ראוי לזה, מבואר בעמוד התפלה אות ק"ב:

נופת תטופנה שפתותיך כלה דבש וחלב וגו'. מה שיש כאן רמז, שהשם יתברך כביכול שומר ושוקד על שפתי האדם לנשקן בשעה שהוא מדבר בתורה ובתפלה, מבואר בעמוד התפלה בהגה קכ"ט ע"ש:

אני ישנה ולבי ער. מה שיש בכתוב זה רמז על השם אנ"י הנזכר במשנה (סוכה דמ"ה ע"א) אני והו, מבואר לעיל בפ' בשלח בהגה י"ח ע"ש:

פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה וגו'. רמז שיש בכתוב זה לצדיק שאחרי עלותו למעלה, חוזר ויורד להעלות עמו מדרגות התחתונים, מבואר בפ' בראשית בהגה ס', ובפ' לך אות ח':

מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. רמז שיש במקרא זה שראוי לאדם שמכל התענוגים שבעולם, יבא לאהבת השם יתברך שהוא עיקר התענוג, מבואר בפ' תרומה אות ה' ושם בהגה, ובפ' עקב אות ה':

חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. מרן הבעל שם טוב הקדוש זצוקללה"ה זכותו יגן עלינו, אמר, חכמות חדשים וגם ישנים, דודי זה הקדוש ברוך הוא, צפנתי לך בשבילך, ושאלו אותו הלא רבינו אומר תורה, והשיב כמו השופך לחבית, והיתרון נשפך ממילא מחמת שהוא ממולא על כל גדותיו וכו', וכן במדות רעות ח"ו, כשנראה, בוודאי יש בפנימיות יותר:(רשפי אש השלם אות ק"י)

מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך וגו'. כי אהבה שבין איש לאשתו הוא בסתר, אבל אהבה שבין אח לאחות הוא בגלוי ובשוק, מבואר לעיל בפ' לך בהגה אות ל"א ע"ש:

סליק בס"ד